

Nya utgångspunkter för kompetensutveckling

Bengt-Åke Wennberg

Begreppet kompetens tolkas ofta som det kunnande som krävs för att medverka i en verksamhet. Enklast kan detta uttryckas så här: En viss verksamhet kräver en viss specificerad kompetens. Har man en viss kompetens är man lämpad för att ingå i och utföra en viss verksamhet. Genom denna dubbla logik kommer kunnande och kunskapskrav att definieras utifrån de språkliga konstruktioner man använder för att beskriva verksamheter.

Ett vanligt sätt att beskriva en verksamhet är att dela upp den i väl avgränsade ansvars- och specialistområden. Samtal och analyser om kompetens styrs då av sådana utgångspunkter. Dessa definierar därmed också hur kompetensutveckling och kunskapsproduktion bör gå till.

Dagens verksamheter kan emellertid inte rättvisande beskrivas på detta sätt. Uppgifterna är numera komplexa och kräver ett

De nya kraven på kompetens och den förändrade innebörden av kompetensbegreppet får konsekvenser för hur de aktiviteter ordnas, genom vilka kompetensutveckling skall ske. Det visar sig att de "gamla" strukturerna för utbildning inte fungerar för detta ändamål. Det verkar också vara en helt annan "kunskap" som man måste lägga till grund för arbetet.

Dessa nya former, som psykoanalytikern Jurgen Reeder kallar "professionsmiljöer" är inte okända. De måste emellertid aktivt ordnas internt både i dagens verksamheter och i samhället om den nödvändiga professionella kvaliteten skall kunna upprätthållas. Föreningen Forskarbyn är en sådan struktur där vi aktivt prövar oss fram på detta område. Denna artikel beskriver den plattform utifrån vilken vi i föreningen arbetar med kompetensutveckling.

mångsidigt kunnande. Arbetet är gränsöverskridande. Varje enskild medarbetare måste agera självständigt och kunna lösa uppkommande problem i stunden. Man talar därför om processer snarare än om kompetensområden. Därmed blir utgångspunkterna för samtal om kompetensutveckling och kunskapsproduktion radikalt annorlunda än de varit tidigare.

Att byta fot från den gamla beskrivningsmodellen till den nya är en svårighet som berör alla som arbetar i verksamhet. Behovet av nytänkande är särskilt stort för personer som engagerar sig i

- * kunskapsproduktion – vad behövs i dag för att erbjuda medarbetarna i en verksamhet relevant yrkeskunskap?
- * kompetensutveckling – hur kan man bidra till medarbetarnas utveckling och anpassning till verksamheten då numera helt andra områden än vad som tidigare ingick i ”yrket” måste hanteras?
- * ökad systemförståelse – hur kan man på bästa sätt förmedla kunskap om verksamheten då den nu allt mer måste ses som ett socialt system av professionella och självständiga aktörer som genom sina val av insatser inte bara påverkar den egna uppgiften utan hela systemets funktionssätt?

Det räcker således inte att i kompetens- och kunskapsdiskussioner som förut klargöra verksamhetens mål och uppgift samt utifrån detta precisera avgränsningar mellan olika befattningshavare. Det är omöjligt att på ett enkelt sätt utifrån sådana förenklade beskrivningar av verksamheten definiera vad kompetens är och vad som kommer att krävas av dess medarbetare.

Konventionella utbildningsinsatser blir därmed sällan tillräckliga för att praktiker skall kunna utveckla den kompetens som krävs. Den forskning som bedrivs ger på grund av dessa förändrade förutsättningar, trots att den kallas tillämpad och praktisknära, inte särskilt mycket stöd till den enskilde praktikern i dennes försök att analysera och förstå vad som i den aktuella situationen vore klokt att göra. Sådan konventionell utbildning och forskning och, de åtgärder de ger upphov till, kan då upplevas abstrakta och verklighetsfrämmande.

Därför har vi bildat Föreningen Forskarbyn Ölsdalen. I denna ges medlemmarna möjlighet att med varandra pröva och utforska resonemang och funderingar om de nya organisatoriska och samarbetsfrågor som de numera möter i sina verksamheter.

Verksamheten i Forskarbyn bygger på tanken att kompetensutveckling sker genom att tillsammans med andra och i samtal utforska sin omvärld och sitt förhållande till den. Ett viktigt sätt att få ordning på sina tankar är att skapa texter utifrån de samtal man medverkat i.

Denna aktivitet har stora likheter med vetenskapligt arbete där syftet är att trovärdigt förmedla sina tankar, erfarenheter och funderingar till omvärlden. Därför har föreningen fått namnet ”Forskarbyn”. Föreningen bildar en krets av samtalspartners

och av "läsare" som "med pennan i hand" och "vänligt stämnda" till varandra kommenterar och reflekterar över texterna.

Genom att delta i föreningens aktiviteter och i andras resonemang blir man som medlem således allt mer förtrogen med de olika samarbets- och organisatoriska frågor som man själv och andra är engagerade i och brinner för.